

Forprosjekt:

**ETABLERING AV
LOKALT RÅD FOR
KUNST- OG KULTURFELTET
I TRONDHEIM**

Utredningen er utført av
Bjuda PÅ AS.

Innhold

1. Innledning	3
1.1 Bakgrunn og mandat	3
1.2 Om oppdragstaker	3
1.3 Metode og struktur	4
1.4 Sentrale begrep	5
1.5 Tidsplan	5
2. Om kunst- og kulturfeltet i Trondheim	6
2.1 Innledende om feltet	7
2.2 Kulturlivet i tall og organisering	8
2.3 Nøkkelfunn gjennom intervjuer	9
2.4 Mangel på lokaler	10
2.5 Mangel på langsiktig finansiering	11
2.6 Dialog med Trondheim Kommune	12
2.7 Synliggjøring og anerkjennelse av kunst- og kulturfeltet	13
2.8 Hvordan pandemien har rammet feltet	14
3. Erfaringer fra andre råd	16
3.1 Erfaringer fra tilsvarende kulturråd i Norge	16
3.2 Erfaringer fra Idrettsrådet i Trondheim	17
4. Modeller: Drøfting og anbefalinger	19
4.1 Drøfting av premisser for anbefaling	19
4.2 Hva bør et lokalt kulturråd jobbe med ifølge feltet selv	20
4.3 Vurderingskriterier	21
4.4 Identifiserte modeller (inkludert score)	22
4.5 Vår anbefaling til modeller	27
4.6 Utdypende anbefalinger	28
4.7 Navn	31
4.8 Kostnader oppstart og drift	32
5. Referanser og kilder	32
Vedlegg	
1. Skriftlige innspill fra aktører	
2. Tilbakemelding fra aktører på modellforslag (statistikk fra Google Form)	
3. Aktørliste (de vi har møtt)	
4. Referat fra åpent møte 19. nov 2021	

Bilde forside:

Multiplié dansefestival 2019: "Ulf goes Religious part 2/Brother-Making" av ULF (NO) / www.ulfnilseng.com

Foto: Arne Hauge for DansiT

1. Innledning

Denne rapporten er skrevet på oppdrag av Trondheim kommune. Oppdraget ble gitt Bjuda På AS i oktober 2021, etter offentlig anbudsprosess.

Arbeidet har pågått i perioden november 2021 - mai 2022, og målet med forprosjektet er å legge grunnlaget for det videre arbeidet med å få etablere et råd for kunst- og kulturfeltet i Trondheim.

1.1 Bakgrunn og mandat

Trondheim kommune har en klar ambisjon om å styrke kulturfeltet i Trondheim, både den profesjonelle og den frivillige delen.

Sitat fra Saksframlegg FO 0027/20 | Komiteinitiativ - Opprettelse av lokalt kulturråd, 2020, s. 1

Kultur-, idretts- og friluftslivskomiteen ser den store betydningen idrettsrådet har for idretten i Trondheim. For kommunen er det viktig med en konstruktiv samarbeidspartner som kan gi innspill rundt behov og ikke minst prioriteringer for tilskudd, drift og investeringer.

Kultur-, idretts- og friluftslivskomiteen ønsker å se på muligheten av å få til en tilsvarende organisering for kulturlivet – et lokalt kulturråd som kan bistå kommunen i prioriteringer og styrke kommunikasjonen og samarbeidet mellom kulturlivet og kommunen.

På bakgrunn av dette ble det fattet et enstemmig bystyrevedtak i sak 27/20 som ledet frem til dette forprosjektet.

Forprosjektet skal forankres i kulturfeltet og bygge på erfaringer og behov forankret i kunst- og kulturfeltet selv.

Trondheim kommune ønsker at erfaringene fra forprosjektet skal være retningsgivende for kommunens videre arbeid.

1.2 Om oppdragstaker

Bjuda På AS ble etablert i 2017 og er et selskap som har spesialisert seg på rådgiving innen kulturfeltet, samt egne kulturproduksjoner.

Selskapets to ansatte har jobbet i kulturfeltet siden midten av 1990-tallet, og har samlet arbeidserfaring innen kultur, prosjektledelse og kommunikasjon, og har startet flere kulturbedrifter i Midt-Norge gjennom årenes løp.

Bjuda På har gjort små og store oppdrag for blant annet NTNU, Trondheim kommune, Trondheim Stage og Musikkbyen Trondheim.

De siste årene har selskapet blant annet jobbet som rådgivere for den nye arrangørguiden i Trondheim og med en egen håndbok for plastsmarte festivaler.

Thomas Ryjord (f. 1978) har en bachelorgrad i medievitenskap fra NTNU og har vært aktiv i kulturfeltet i Trondheim siden midten av nitti-tallet. Etter at han la musikerkarrieren på hylla har han drevet flere festivaler og musikkelskap, og er fortsatt festivalsjef for Trondheim Calling.

Wenche Sundt Bendixvold-Ryjord (f. 1987) er utdannet merkevarekommunikatør, og har jobbet med markedsføring, konseptutvikling, tekst og prosjektledelse for blant annet Trøndelag Reiseliv, Sterk Reklame og Trondheim Calling.

1.3 Metode og struktur

I oppdraget er det gitt at forprosjektet skal løses ved å utarbeide en rapport som foreslår 2-3 modeller for etablering og drift av et lokalt råd for kulturen.

Hovedteknikk som er benyttet er uformelle kvalitative intervjuer, for å få dybdekunnskap om aktørene, feltet de opererer i, deres behov og vurderinger rundt en mulig etablering av et slikt råd.

Intervjuene er gjennomført både individuelt og i grupper, og objektene er basert på tilskuddsmottakere og brukere av Trondheim kommune sine tjenester på kulturfeltet, supplert med egne oversikter, anbefalinger og aktører som selv har tatt kontakt.

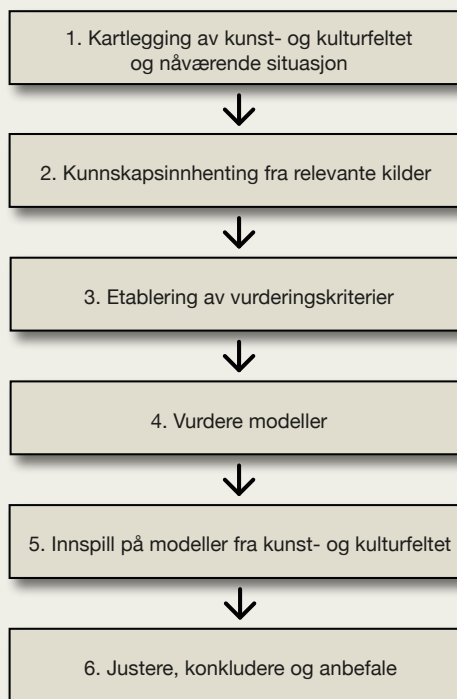
I tillegg til uformelle intervjuer, har vi også gjennomført flere formelle intervjuer og hentet inn kunnskap fra fagorganisasjoner og tilsvarende råd i andre byer.

Vi har også gjort en sammenligning av Trondheim kommune sine kulturbudsjett i 2022 og 2010, og hentet inn statistikk og informasjon fra ulike offentlige rapporter og undersøkelser som «Kunst i Tall» (Norsk Kulturråd/Telemarksforskning) og «Forestillingen er avlyst» (Kulturrom/Telemarksforskning).

Våre fem modellforslag ble i vår (2022) sendt ut til 105 aktører innenfor kunst- og kulturfeltet, vi mottok svar fra 32. Basert på veldig mange gode innspill fra feltet gjennomførte vi en ny vurderingsrunde (score) av de fem modellene med flere nye vurderingskriterier lagt til.

Anbefalinger til foretrukne modeller er basert på innspill fra feltet, score-vurdering, innspill fra andre råd, samt våre egne betraktninger.

Utredningen er gjort i seks arbeidsfaser der vi har kartlagt feltet og den nåværende situasjonen, kunnskapsinnhenting fra andre relevante kilder, etablering av vurderingskriterier, identifisert mulige løsninger og vurdert modeller, fått innspill på våre vurderinger fra kunst- og kulturfeltet og justert, konkludert og anbefalt.

Bjuda På sin viktigste oppgave i utredningen er å involvere kunst- og kulturfeltet i prosessen og sørge for at deres synspunkter kommer godt frem i rapporten, og vektlegges høyt når modellforslag skal utarbeides og avleveres.

Dernest anser vi det som viktig å tydeliggjøre behov som kunst- og kulturfeltet selv har identifisert gjennom prosessen, og at oppgaver tilknyttet et lokalt råd for kulturen gjenspeiler disse.

Når det gjelder våre anbefalinger har vi valgt å være så tydelige og konkret som mulig for å unngå eventuelle misforståelser, samt å speile tilbakemeldingene fra kunst- og kulturfeltet som har vært tydelige og konkrete.

1.4 Sentrale begrep

Lokalt råd for kulturen

Begrepet «Lokalt Kulturråd» skaper forvirring innad i feltet, da det assosieres sterkt med Norsk Kulturråd som fordeler offentlige tilskudd til kunst- og kulturfeltet, og sorterer under kulturdepartementet. I rapporten bruker vi heller begrepet «Lokalt råd for kunst- og kulturfeltet».

Kunst- og kulturfeltet

Med «Kunst- og kulturfeltet» beskriver vi det samlede kulturlivet i Trondheim uavhengig av kunstform, organisering og drift og om man er profesjonell eller amatør.

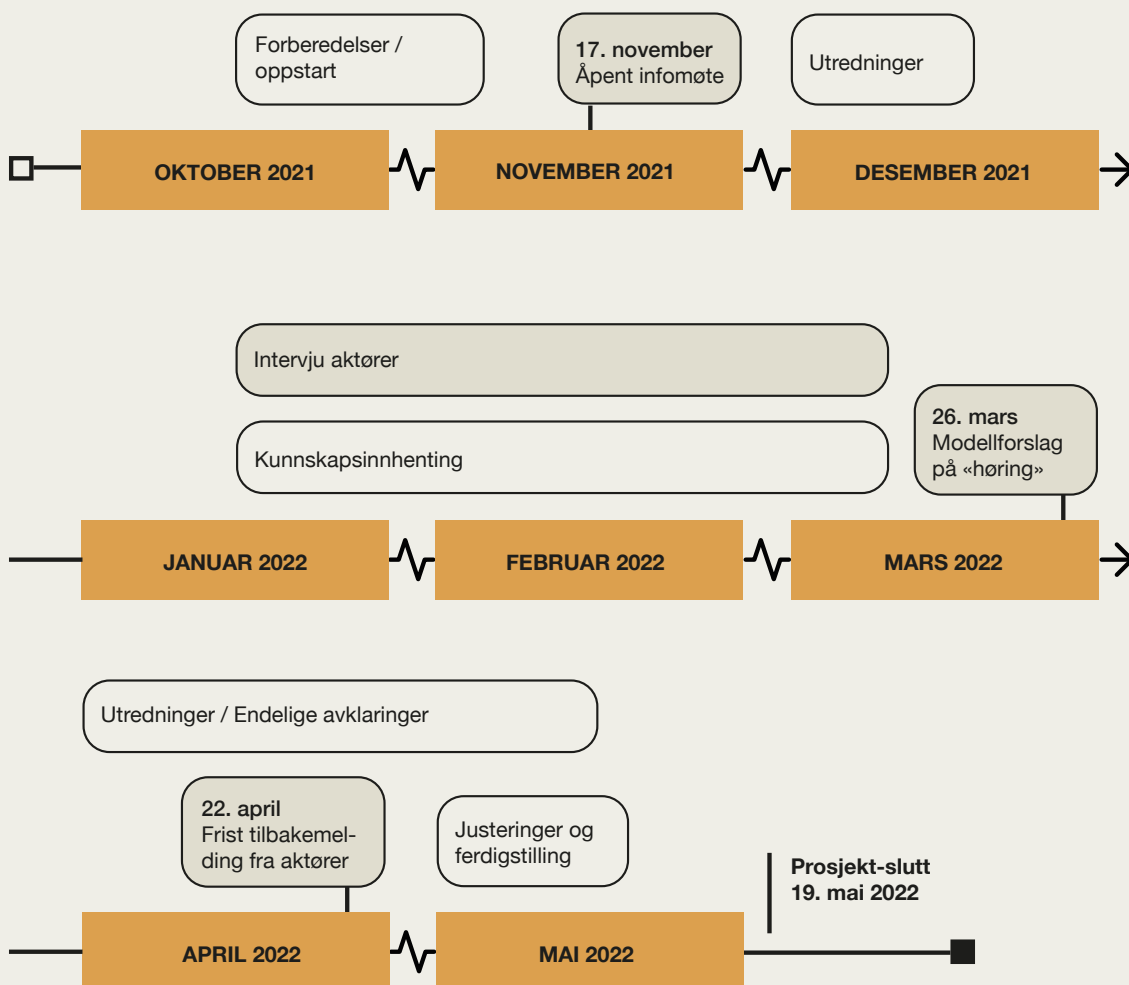
Det profesjonelle feltet

Beskriver den delen av kulturlivet som lever helt eller delvis av sitt kunstneriske eller kulturelle virke, herunder personer med høyere kunstfaglig utdanning og aktører under etablering. Aktører under utdanning regnes ikke som profesjonelle.

Fritidskulturlivet/Frivilligheten

Omfatter aktører som driver med kultur på egen fritid, herunder barn og studenter, samt tilhørende virkemiddelapparat og tilretteleggere.

1.5 Tidsplan

2. Om kunst- og kulturfeltet i Trondheim

Som en sentral del av rapportarbeidet, har Bjuda På gjennomført samtaler med over 70 aktører i kunst- og kulturfeltet i Trondheim vinteren 2022, over 100 ble forespurt møte.

Vi har gjennomført møter med institusjoner, selskap, frilansere, kommunale enheter, interesseorganisasjoner, fagforeninger, medlemsorganisasjoner og virkemiddelapparat.

Vi har hentet inn perspektiv fra de som driver med kultur som hobby, de som jobber frivillig, unge talent, profesjonelle kunstnere, rene næringsaktører og større offentlig finansierte institusjoner.

Vi har gjennomført møter og fått innspill fra aktører både innen billedkunst, kunsthåndverk, film, musikk, dans, teater, litteratur og ulike tjenesteytere, som utleie av lokaler og lyd og lys.

Det har vært svært interessante møter hvor vi har fått gleden av å lære litt mer om organiseringen, hverdagen og utfordringene hos aktørene.

Fay Wildhagen på Pstereo på Tur 2021
Foto: Esben Kamstrup/Pstereo

2.1 Innledende om feltet

Kunst- og kulturfeltet i Trondheim er imponerende stort og mangfoldig og har vært under en stor utvikling siden årtusensskiftet.

Byens kunst og kulturmiljø har store institusjoner, anerkjente festivaler, gode kunstutdanninger og et stort fritidskulturliv, men også mange uavhengige sterke kunstfaglige miljø og mange markante sub-kulturer, som sammen skaper et stort antall åndsverk, arrangement og tilbud for befolkningen.

Det samlede kulturbudsjettet til Trondheim kommune (aktører på egne budsjettposter, ulike støtteordninger og stipend) har økt fra 61,9 mill i 2010 til 114,3 mill i 2022.

Særlig markant er antallet tilskuddsmottagere på egne budsjettposter på musikk (orkester og organisasjoner), hvor antall har gått opp fra 4 i 2010 til 16 i 2022.

Antallet festivaler på egen budsjettpost i Trondheim kommunes kulturbudsjett er doblet i perioden fra 9 til 17 festivaler. Her finner vi også den mest markante rammeøkningen, en firedobling fra 2,3 mill i 2010 til 13,6 mill i 2022.

Til sammenligning har landsdelsinstitusjonene Mist, TSO og Trøndelag Teater en rammeøkning på 25% innen samme periode.

Frie søkbare midler som eksempelvis tilskudd kunst- og kulturtiltak profesjonelle er tredoblet i perioden, fra 1,3 millioner i 2010 til 4,2 millioner i 2022.

Innen fritidskulturlivet har den samlede budsjett-rammen økt fra 5 millioner i 2010 til 11,4 millioner i 2022. I perioden har det blitt etablert flere søkbare støtteordninger, men det er færre aktører på egne budsjettposter i 2022, sammenlignet med 2010.

Sammenligningen mellom Trondheim kommunes kulturbudsjett i 2010 og 2022 viser en stor økning innenfor enkelte felt i antallet profesjonelle aktører som mottar årlig tilskudd til prosjekt eller drift.

Sammenligningen viser også lite utvikling i antall tilskuddsmottagere på egne budsjettposter innenfor scenekunst, kulturarv, kulturnæring og film, selv det er viktig å påpeke at film og scenekunst-feltet i perioden har gjennomgått en betydelig konsolidering både i forhold til økt virksomhet, nye arena og tilhørende økte støtterammer.

Vi påpeker at mye av støtten omtalt ikke er driftstilskudd, men årlige prosjekttilskudd.

Stor utvikling

Vi tar også med noen anekdotiske eksempler i utviklingen rundt kultur-arena i byen.

Majoriteten av dagens konsertscener i Trondheim er blitt etablert de siste 20 årene, inkludert Byscenen, Verkstedhallen, Lokal, Antikvariatet, Moskus og Trondheim Spektrum.

Det har blitt etablert en rekke nye festivaler i Trondheim siden 2005 som nå arrangeres årlig, deriblant Kosmorama, Pstereo, Trondheim Calling, Transform og Juba Juba.

Byen har i perioden også fått flere nye hus for kulturen, deriblant Litteraturhuset, Rosendal Teater, Kjøpmannsgata Ung Kunst, Kunsthall Trondheim og Musikkbyen Trondheim.

En annen tendens er flere initiativ som i utgangspunktet ikke stammer fra offentlige kulturplaner, herunder Rotvoll Kunstnerkollektiv, Det Nye Teateret, Kjøpmannsgata Ung Kunst, Lager 11 og Trondheim Stage sin konsertvirksomhet på blant annet Sverresborg og Dahls Arena.

Litt mindre målbart enn nye hus og økt publikumstilbud, er utviklingen innen de kunstfaglige miljøene, de som skaper og utøver kunst på lokalt, nasjonalt og internasjonalt nivå.

Det som har blitt tydelig påpekt av nesten samtlige aktører vi har hatt samtaler med, er at de hadde vekst og høyt aktivitetsnivå i årene før pandemien.

Det vi også kan trekke frem som beskrivende for feltet i Trondheim er et stort antall utøvere. Norges største kunstnerorganisasjon Creo har 1186 medlemmer i Trøndelag. Dette utgjør over 10% av organisasjonens medlemsmasse, som er høyere enn landsgjennomsnittet.

Dette stemmer også med Norsk Kulturindeks for 2020, som viser at Trondheim har høyere kunstner-tetthet enn byer som Bergen, Stavanger, Tromsø, det vil si antall kunstnere pr 1000 innbygger.

2.2 Kulturlivet i tall og organisering

Kulturlivet i Trondheim virker på mange vis litt tilfeldig sammensatt, med et færre antall institusjoner og store arbeidsgivere og selskap sammenlignet med landets øvrige 3 største byer.

Kulturlivet virker å være fragmentert med mange små aktører, hvor mange oppgir å ha mer kontakt med tilsvarende kunstfaglige felt i andre byer og land, enn på tvers av feltene innad i Trondheim.

Det finnes lite komplett statistikk over kunst- og kulturfeltet i Trondheim når det gjelder selskapsformer, antall årsverk og verdiskapning totalt. Både når det gjelder sysselsetting, antall brukere, billetter solgt, eller hvilke ringvirkninger feltet skaper for samfunnet både økonomisk og målt i andre samfunnsverdier. En fin første oppgave for et lokalt råd for kulturen?

Statistikk fra Brønnøysundregistrene viser at det totalt finnes 4829 selskap registrert på næringskodene de fleste kulturaktørene befinner seg i ¹ med kontoradresse innen Trondheim Kommune.

3821 av disse er enkeltpersonforetak, 622 er aksjeselskap, DA eller ANS og 385 er samvirkelag, organisasjoner eller stiftelser.

Kulturlivet i Trondheim består med andre ord av et stort antall frilansere og små selskap, både innenfor scenekunst, litteratur, bildende kunst, kunsthåndverk, musikk, dans, film, og ulike underleverandører.

Kulturrådet publiserte 24.mai 2022 et notat om kultursektorens økonomi under pandemien, som sier at sysselsettingen i kultursektoren kan ha gått i retning av færre ansettelser, mens det har blitt flere selvstendige og frilansere i løpet av pandemien.

Spesielt innen scenekunst og musikk hvor andelen sysselsatte som hadde sitt hovedarbeidsforhold i et enkeltpersonforetak, i motsetning til å være ansatt, økt med 25 prosent fra 2019 til 2020. Funnene viser også at mye av den økonomiske støtten under pandemien gikk til svært få aktører.

Som vi peker på innledningsvis har det vært en stor vekst i antall festivaler i Trondheim som mottar faste tilskudd og prosjektstøtte fra Trondheim Kommune, og nye fremvisningsarena og hus for kulturen, ofte private initiativ de siste 12-15 årene.

Innenfor fritidskulturlivet i Trondheim er korforbundet og korpsforbundet størst. Korforbundet har 72 kor tilhørende til gamle Sør-Trøndelag, og korpsforbundet har ca 200 medlemskorps og 2000 medlemmer i Trøndelag.

Trondheim Kulturenettverk har 100 medlemsorganisasjoner og Trøndelag Musikkråd 33 medlemsorganisasjoner med eller uten fylkesledd. På de to sistnevnte er det endel overlapp hvor samme lag og organisasjon ofte er medlem av begge.

Aktørbasen til Trondheim kommune har 754 aktører registrert på kategori kunst og kultur. Dette utgjør aktører som enten søker tilskudd eller benytter seg av kommunale tjenester innenfor kultur, for eksempel leie av lokaler.

Foruten landsdelsinstitusjonene MIST, TSO og Trøndelag Teater, er også Trondheim kommune, NTNU og NORD Universitet store arbeidsgivere innenfor kultursektoren, som i sin natur sørger for å trekke og holde personer med høy kunstfaglig utdanning i regionen, som også gir positive utslag for det frie feltet og fritidskulturlivet.

De fleste aktørene vi har gjennomført intervju med oppgir å være medlem av flere ulike nasjonale interesseorganisasjoner, eller er lokale eller regionale ledd av en nasjonal organisasjon. F.eks. Trøndelag Bildende Kunstnere(131 medlemmer i Trøndelag) er en av Norske Billedkunstneres distriktsorganisasjoner og er forpliktet av vedtekter og landsmøtevedtak i Norske Billedkunstnere.

Modellene for organisering innenfor de ulike kunstfelt varierer i mye større grad enn for eksempel idretten. Noen kunstfelt er godt organisert med formaliserte nasjonale, regionale og lokale ledd, mens andre er løse organisert eller ikke organisert i det hele tatt. Mulige årsaker til dette vil drøftes senere i rapporten.

Trondheim kommune ble i 2020 rangert på 6. plass i Norsk Kulturindeks.

¹ Næringskodene tallene er basert på: 58.110, 58.130, 58.140, 58.190, 58.210, 58.290, 59.110, 59.120, 59.140, 59.200, 60.100, 60.200, 74.102, 74.103, 74.200, 74.300, 74.903, 85.522, 85.529, 90.011, 90.012, 90.019, 90.020, 90.031, 90.032, 90.033, 90.034, 90.035, 90.039, 90.040, 91.013, 91.021, 91.022, 91.023, 91.029 og 91.030

2.3 Nøkkelfunn gjennom intervjuer

Gjennom samtaler med aktører har vi avdekket flere fellesnevner på tvers av kunstform, selskapsform og profesjon når det gjelder behov og sentrale utfordringer de peker på.

Dette er utfordringer som går igjen hos de aller fleste vi har intervjuet:

Mangel på lokaler, eller mangel på lokaler som er egnet for formålet

- Produksjonslokaler (til større formål som f.eks. filmproduksjoner)
- Næringslokaler (kontor, lager, drift)
- Faste øvingslokaler (dårlig akustikk, manglende lagringsplass)
- Lokaler til preproduksjon (som er store nok, eller man kan leie i lengre perioder)
- Offentlige byrom med tilfredsstillende fasiliteter (mangler strøm, rett underlag, nok areal)
- Kulturen blir ofte plassert på idrettsarena

Mangel på anerkjennelse for kunst- og kulturfeltet og kunsten som skapes

- Kunst- og kulturaktører i Trondheim skaper arbeidsplasser, aktivitet som trekker turister og kunder til handelsstand, bidrar til økt bokkvalitet for innbyggere og tar høy personlig risiko for å utvikle Trondheim som kulturby, uten at det anerkjennes i stor nok grad av politikere eller i form av tilskudd
- Like rettigheter som idretten
- For lite fokus på kunstnerøkonomi
- Kulturens verdiskapning må synliggjøres gjennom analyser og data
- Lite interesse og støtte fra det private næringslivet sammenlignet med byer som f.eks. Bergen

Sitat aktør:

– Kunstnerøkonomien må stå som en fanesak for et lokalt kulturråd. Nye salgsrekorder og flere arrangementer til byens befolkning er ikke helheten av musikkfeltet. Hva vi utvikler av lokalt talent er minst like viktig. En vekst uten kunstnerne er ikke bærekraftig.

Tilskuddsordninger må økes og treffe bedre

- Det totale kunst- og kulturbudsjettet må økes
- Selv etablerte aktører mangler driftsstøtte og etterspør mer fokus på økonomisk bærekraftig drift
- Kulturaktører kjemper ofte om de samme midlene, muligens derfor det har vært vanskelig å samle feltet og skape flere tverrfaglige prosjekt
- Tilskuddsordninger for eksport og turnévirk-somhet
- Tilskuddsordninger som stimulerer til næringse-tableringer innen kulturnæring

Bedre dialog med underenheter i Trondheim kommune, spesielt eierskapsenhet og kommunalteknikk

- Nåværende struktur er veldig personavhengig
- Det eksisterer ingen helhetlig kommunal utleie-politikk til kunst- og kulturfeltet
- Det eksisterer ingen kommunal plan for midler-tidig eller fast bruk av kommunale bygg
- Tilgangen til å legge større beslag på offentlige byrom virker å være enklere for idretten enn for kulturen

Høringspart i nybygg/renovering/bydeler der det er rom for/bør være kultur

- Det bygges stadig nye skoler uten egnede rom for kor og korps
- Arena utvikles og «smykkes med kunst og kultur» som tas fra kulturbudsjettet f.eks. nå i Granåsen mot 2025.
- I offentlige rom blir kunst og kultur ofte nedpri-oritert, f.eks. prosessen og utfallet for Torvet

Sitat aktør:

– Kulturnæringen bidrar til store økonomiske ringvirkninger for andre næringer som handel, servering, transport og overnatting. Politikkutformingen bør derfor ha dette perspektivet med seg, og arbeide for å få et godt kunnskapsgrunnlag gjennom ringvirkningsanalyser. Det samme kan gjelde det helsefremmende aspektet som kultur har for befolkningen.

2.4 Mangel på lokaler

Et åpenbart nøkkelfunn gjennom dialog og innspill er den store mangelen på lokaler, både på kort og lang sikt.

Det er særlig lokaler for å skape kunst, øve og for å utvikle større produksjoner som påpekes som mangelvare i Trondheim.

Noen eksempler på felleskap som melder om stor pågang og lange ventelister:

- Trikkestallen har 16 øvingsrom, 45 leietagere og 27 på venteliste.
- Rotvoll Kunstnerverksted har 70 aktører på huset og 40 på venteliste.
- Musikkbyen Trondheim har 12 studiorom, 30 aktører på huset og 30 på venteliste.
- Kultursenteret Isak har 4 øvingsrom, 38 leietagere og 15 på venteliste.

Flere aktører melder om at studenter i Trondheim gjerne ønsker å bli værende etter endt utdanning, men mangel på atelier, produksjonslokaler og tilhørende infrastruktur gjør at de må se seg videre til andre byer.

Kunst- og kulturfeltet er en svært prissensitiv målgruppe, og er helt avhengige av lave leiepriser for å produsere/utøve.

Slike lokaler befinner seg gjerne i gamle bygg som på sikt skal pusses opp til andre formål.

Cecilienborgveien 2 er et slikt eksempel, der flere titalls kunst- og kulturaktører måtte flytte ut fordi det skulle bygges boliger.

Sakset fra [artikkel i Adresseavisen 22.02.2022](#):

– Det er skremmende å se utviklingen, med de oasene av industribygg som ikke tar hensyn til denne type bruk av lokaler. Og at kommunen ikke skjønner verdien av denne delen av grasrota i kulturlivet. Om Trondheim skal fremstå som en musikkby i Europa, trenger ungdommene tilgang til denne typen rom, sier Erlend Viken.

Et annet nært forestående eksempel er Nyhavna som skal rehabiliteres og flere kunst- og kulturaktører er i ferd med å miste sine lokaler.

Sakset fra [artikkel i Adresseavisen 25.04.2022](#):

– Hvis vi som by ikke klarer å stille med mange og gode nok latterlig billige lokaler, kommer kulturlivet sakte, men sikkert til å visne og kanskje dø ut. Både det ikke-kommersielle profesjonelle, amatørkulturen og frivilligheten, sier Ola Lund Renolen.

Ikke bare er det mangel på lokaler, men aktører ender gjerne opp i lokaler som ikke egner seg for formålet, da gjerne idrettshaller.

For både kor, korps, scenetekniske produksjoner etc. tilfredsstillers ikke lokalene på verken akustikk, ventilasjon, lagringsplass eller strøm.

Sitat aktør:

– Vi trenger flere og bedre lokaler som er egnet for musikkaktivitet, der ikke musikk/kultur er en ettertanke i planleggingen.

Mange av aktørene har store ambisjoner for egen utvikling og utvikling for sitt felt, men peker på at de mangler produksjonslokaler og samlokaliseringer for å legge grunnmur for videre vekst.

Både visuell kunst, film, musikk og litteraturfeltet peker spesifikt på at deres miljø mangler samlokaliseringer hvor man får samlet kunstnerne og produksjonsmiljøene til felles fasiliteter.

Flere aktører mener at en av de viktigste sakene et råd kan jobbe med, er målrettet arbeid for hensiktsmessige og rimelige samlokaliseringer. Først og fremst arbeidslokaler som i hverdagen som kan bidra til kreativ vekst og annen erfaringsutveksling innad og mellom de ulike kunstfeltene. For scenekunst, film og musikk er det optimalt med samlokaliseringer som også huser større lokaler for preproduksjon, prøver og produksjon.

2.5 Mangel på langsiktig finansiering

Veldig mange aktører, store som små, har gjennom samtaler pekt på at de finansieres gjennom prosjektstøtte og lappeteppeøkonomi, ikke gjennom driftsstøtte. De mangler forutsigbar og bærekraftig drift.

Den uforutsigbare driften hemmer vekst, utvikling og produksjon, samt at det er vanskelig å holde på flinke folk når de ikke kan tilby gode nok rammevilkår for ansatte. Flere peker også på at den uforutsigbare driften også går på bekostning av mangfoldet i kunsten, og at sikkerstikk ofte prioriteres for å få endene til og møtes.

Aktører som mottar driftsstøtte forteller at driftstøtten har stått på stedet hvil i flere år, mens husleie og andre uunngåelige kostnader øker og forventer at støtten indeksreguleres (som et minimum).

Flere aktører som opererer innen fritidskulturlivet peker på at de løser nødvendige samfunnsoppgaver som kommunen selv ikke løser per i dag, for eksempel fritidstilbud til voksne med ulike typer

funksjonsnedsettelse, men fortsatt må søke penger basert på produktet(forestillingen) de skaper fremfor tilbudet de skaper for sine brukere. I flere av disse tilfellene er lønn til ansatte og kursholdere et lappeteppe av prosjektstøtte.

Mange aktører peker også på Trondheim og Trøndelag har dårlig uttelling på nasjonale tilskudd sammenlignet med andre regioner, og at kunst- og kulturfeltet må bli flinkere på å skrive søknader og gå sammen om større prosjekter som kan løse ut mer nasjonale tilskudd.

Sitat aktør:

– Pandemien har understreket hvor sårbar økonomien i det frie kunst- og kulturfeltet er, og hvor viktig det er med en forutsigbarhet i form av mer permanente støtteordninger.

Utekinno
Foto: Kosmorama

2.6 Dialog med Trondheim kommune

De fleste aktørene vi har snakket med poengterer at de er veldig fornøyde med dialogen de har med Trondheim kommune rundt sin virksomhet. Det er lett å komme i kontakt med rådgivere og de setter av mye tid til aktørene. Dette gjelder spesielt komunedirektørens fagstab, Kulturenheten og politikerne. De forteller videre at de er redde for å miste den gode kontakten de allerede har, ved opprettelse av et lokalt kulturråd.

Mange mener det er kort vei til beslutningstagere, og at man ikke trenger et råd for å nå frem, men at man ser at andre kanskje trenger det. Flere påpeker også at i større saker av kulturpolitisk art, vil man stå sterkere dersom man snakker med samlet stemme og har ressurser tilgjengelig for å jobbe med disse.

Det poengteres av samtlige aktører at de har stor tiltro til kommunens evne til å dele ut midler og ønsker ikke at et nytt råd skal overta dette mandatet, da det kan skape større konkurranse mellom aktører og en generell uro.

Når det gjelder andre enheter i kommunen opplever flere aktører at enheter er dårlig strukturert og svært personavhengig, spesielt eierskapsenheten og kommunalteknikk. De opplever å bli møtt med motvilje og skepsis, og får ikke tilfredsstillende utfall på sine søknader.

Her vises det til at idrettsarrangement ofte får fullt gjennomslag på sine søknader om å f.eks. bruke store deler av sentrum til sykkeløp, mens eksempelvis Matfestivalen må nøye seg med brøkdeler av ønsket areal.

En annen utfordring aktører peker på er mangelen på egnede utendørs areal i sentrumskjernen for kulturarrangement.

Et ferskt eksempel er nye Torvet, der sluttresultatet ble en arena som ikke er egnet for større kulturarrangement, med for lite strøm og mange faste installasjoner, faktorer som aktører allerede meldte inn i starten av planleggingsfasen.

Selv mener kunst- og kulturfeltet at arrangement i deres regi har like stort potensiale når det gjelder nasjonalt og internasjonalt besøk, som store idrettsarrangement, om man hadde blitt prioritert i like stor grad.

Mange påpeker også at man ikke skal undergrave viktigheten av å skape kunst- og kulturtilbud til byens allerede eksisterende befolkning, og bør anses som like viktig som å trekke store folkemasser til byen i ny og ne.

Mange aktører melder at de har stor tro på at et lokalt råd for kulturen vil kunne bidra til å likestille kunst- og kulturfeltet med idretten i saker som dette, men at Trondheim kommune selv også må pådrive bedre struktur innad i nevnte kommunale enheter.

Sitat aktør:

– Utfordringen som det ikke tas tak i med å utfordre kultursektoren til å samarbeide tettere, er mangelen på samordning internt i Trondheim kommune.

Den er mangelfull og bidrar til at man eksempelvis ikke finner gode løsninger for arealbehov/lokaler for mindre kulturaktører. Hvordan har kommunen tenkt å legge opp dialogen? hvem deltar? det hjelper dermed ikke om dette kun forankres i kulturenheten.

2.7 Synliggjøring og anerkjennelse av kunst- og kulturfeltet

Mange aktører stiller seg positive til at et nytt lokalt råd for kulturen kan jobbe med å synliggjøre kunst- og kulturfeltet utad. Per i dag finnes det ingen god oversikt over hvordan kunst- og kulturfeltet i Trondheim ser ut, og aktørene peker på at de internt ikke har nok ressurser til å gjøre eget synlighetsarbeid i tilfredsstillende grad.

- Hvor mange er sysselsatt i bransjene?
- Hvor mange arrangement, åndsverk og aktiviteter skaper feltet pr år?
- Hvilke økonomiske ringvirkninger bidrar kultursektoren med?
- Hvilke andre samfunnsmessige ringvirkninger bidrar kultursektoren med?

Mange aktører mener at ved å synliggjøre kulturens tall og volum, vil det øke forståelsen av kunstens verdi i samfunnet. Det vil da være lettere for politikere, befolkningen og næringsliv å bidra mer målrettet med å utvikle og investere i kunst- og kulturfeltet.

En synliggjøring vil også kunne bidra til å utvikle og tilpasse tilskuddsordninger etter det faktiske behovet.

Norsk Kulturindeks 2020 forteller at Trondheim har 39% flere kunstnere enn landsgjennomsnittet og 16% flere kulturarbeidere sammenlignet med landsgjennomsnittet. Videre sier rapporten at konsertvirksomheten har et omfang på lik linje med Oslo med en omsetning på nesten 1000 kroner per innbygger (også likt Oslo).

Sitat aktør:

– Et lokalt kulturråd bør bidra i å synliggjøre kulturens verdiskapning. Analyser og data som synliggjør hvordan kulturen er en viktig del av lokalt næringsliv. Alt fra offentlige skatteinntekter og hvordan kulturen engasjerer andre næringer som hotell og reiseliv.

Gjennom samtaler med aktører henvises det stadig til hva idretten i Trondheim har fått til, og hvor stor tiltro kommune og politikere har til Idrettsrådet. Flere tror at et tilsvarende råd for kunst- og kulturfeltet vil være til stor hjelp for med å øke anerkjennelsen, og utvikle Trondheim som kulturby.

Mange aktører peker også på at Trondheim mangler en strategi for å sørge for at flere kunstnere lykkes og blir i Trondheim, og at for mye av den lokale kulturpolitikken formes etter et publikumperspektiv fremfor kunstfaglige perspektiv.

Sitat aktør:

– Det er viktig at kommune legger til rette for at man kan drive profesjonell virksomhet i regionen og at man ser viktigheten i hele verdikjeden til bransjen. Man skal ikke være «tvunget» til å flytte for å være utøver i musikknæringen. Verken som artist, plateselskap, arrangør eller hvilken som helst rolle man har.

2.8 Hvordan pandemien har rammet feltet

Det er ingen tvil om at pandemien har rammet kunst- og kulturfeltet i Trondheim hardt. Enkeltpersoner har opplevd inntektstap, bedrifter har måttet permittere ansatte og omorganisere drift og virke, og noen har gått konkurs.

Mange aktører har fått gjeld som følge av pandemien, og melder at de vil trenge god omsetning over lang tid for å komme tilbake på det nivået de var før pandemien.

Våren 2022 er samfunnet åpent, og det foreligger ingen restriksjoner. Aktører vi har hatt dialog med, poengterer at selv om samfunnet er åpent, er det ingen grunn til å feire. Mange aktører påpeker at de fortsatt har det vanskelig økonomisk, samtidig som de møter nye utfordringer som manglende arbeidskraft og endrede handlingsmønstre hos publikum i kjølvannet av de mange nedstengingene.

I mange felt meldes det om kompetanseflukt, og utfordringer knyttet til å levere tjenester på grunn av manglende arbeidskraft. Under pandemien fikk mange arbeidstagere andre jobber, og har ikke kommet tilbake.

I rapporten «Kompetanseflukten fra scenetekniske yrker kan få alvorlige konsekvenser» utført av Telemarksforskning på oppdrag av Kulturrom (gjennomført des 21 - mars 22) beskrives konsekvensene av kompetanseflukten fra sceneteknisk bransje under og etter koronapandemien:

- 65 prosent av arrangørene i undersøkelsen svarte at de er usikre på om de har nok sceneteknisk kompetanse når samfunnet starter opp igjen for fullt.
- 54 prosent av arrangørene svarer at det er sannsynlig (svært sannsynlig, sannsynlig og noe sannsynlig) at planlagte arrangementer ikke kan gjennomføres i 2022 på grunn av mangel på sceneteknikk.
- 89 prosent av utleiefirmaene sier de kommer til å mangle lydteknikere, 75 prosent svarer at de kommer til å mangle lysteknikere og 89 prosent sier de kommer til å mangle riggere/scenearbeidere
- Det er vanskeligere for arrangører å få tak i teknikere til sine arrangement og prisene har gått opp. Dette vil gi størst utslag for de mindre arrangørene, og spesielt det frivillige kulturlivet.
- Rapporten peker også tydelig på behovet for flere faste ansettelsener, bedre sosiale rettigheter, bedre utdanningsmuligheter og sterkere fokus på helse, miljø og sikkerhet for scenetekniske arbeidere.

Flere aktører innenfor det profesjonelle feltet påpeker at mye av kulturen drives i skillet mellom frivillighet og profesjonell næring, og påpeker at frivilligheten som rekrutteringsarena har blitt enda viktigere etter pandemien. Det pekes også til at frivillige lag og organisasjoner også trenger hjelp til drift for å komme "opp i turtall" etter nedstengingen.

Sitat aktør:

– Kommunen må være oppmerksomme på hvor mye de stadige endringene i restriksjoner har kostet kulturnæringen, og hvor sårbar økonomien nå er for mange. Vi ønsker å gi publikum et bredt og mangfoldig konserttilbud, og da er vi avhengige av at støtten økes og rammevilkårene forbedres.

Billetsalgstatistikken knyttet til arrangement, kino, teater, museum etc meldes om å være lav over hele landet, og er gjeldende hos mange aktører vi har snakket med. Mange peker på at det er vanskelig å få publikum til å forplikte seg, samtidig som mange merker at «salg i døra» har økt betraktelig. Flere mener at det vil ta lang tid å bygge opp publikum sine kulturvaner igjen, og at kommunen må være særlig obs på dette i årene fremover.

Det pekes også på positive utfall av pandemien. Flere har brukt tiden godt på å strukturere drift og bedre sosiale rettigheter i bedriften. I tillegg har digitale arrangementer økt tilgjengeligheten og åpnet for nye muligheter for enkelte aktører som opererer innen film, lyd og lys.

Sitat aktør:

– Pandemien har åpnet for hybride arrangement som tillater en større tilskuerbase. Det er ikke alle som kan komme seg ut av huset pandemi eller ei, og å være obs på å opprettholde strømming for denne gruppen mennesker blir ekstra viktig i årene som kommer.

Sitat aktør:

– Kommunen må være oppmerksom på at selv om restriksjonene er over er ikke ting tilbake til normalen.

I rapporten «Kunst i tall 2020» utført av Rambøll på oppdrag av Norsk Kulturråd, vises det til at musikkbransjen i Norge hadde 33% nedgang på sine samlede inntekter i det første pandemiåret, fra 5,3 milliarder i 2019 til 3,5 milliarder i 2020.

Scenekunstheltet i Norge hadde enda større prosentvis nedgang, hele 53% fra 2019 til 2020 med en samlet inntekt på 609 millioner i 2020. Rapporten peker på at den negative effekten av koronapandemien er størst for bransjene preget av stor publikumsvirksomhet.

«Den store musikkundersøkelsen» gjennomført av Trondheim Calling og Nord Universitet i des 20 – mars 21 viser at de 600 personene innenfor musikkfeltet i Trøndelag som svarte på undersøkelsen samlet oppga å ha tapt hele 90 millioner kroner i arbeidsinntekt bare på pandemiens første 9 måneder.

Undersøkelsen ga også flere andre urovekkende funn:

- 84% av respondentene opplevde inntektstap siden 12.mars 2020 som følge av koronasituasjonen.
- 45% oppga at de ble helt eller delvis arbeidsledig eller permittert etter 12.mars 2020
- 70 % var fortsatt helt eller delvis permittert i desember 2020
- 64% oppga å ha måtte kompensere inntektstap med bruk av oppsparte midler, lån eller økonomisk støtte fra familie.
- Over 50% av respondentene oppga at de har måttet ty til ekstraordinære tiltak som å selge utstyr og nedskalere levestandard

Undersøkelsen viste også at det eksisterte et solid fundament for musikknæringsaktører i regionen i forkant av koronakrisen. Hele 90% av respondentene oppga å ikke ha opplevd arbeidsledighet i sitt virke de siste 3 årene før Norge og verden stengte ned.

Samtaler med aktører som opererer innenfor andre fagfelt i kunst- og kulturfeltet bekrefter at situasjonen også har vært gjeldende for dem.

Murder Maids på Lyden av 2021, på Byscenen under pandemien.
Foto: Esben Kamstrup

3. Erfaringer fra andre råd

Som en del av oppdraget har Bjuda På samlet inn erfaringer fra tilsvarende råd i Norge og Idrettsrådet i Trondheim. Flere av de lokale rådene for kultur ble etablert rett før pandemien, og har naturlig nok ikke kommet ordentlig i gang med sitt arbeid, og dermed gjort seg få erfaringer hittil.

3.1 Erfaringer fra tilsvarende råd i Norge

Etablering

I de fleste tilfellene er det kommunen som har et ønske om at kulturfeltet samles, og peker på hvilken betydning Idrettsrådet har hatt for idretten, samt at et kulturråd kan styrke feltet og bedre dialogen med kommunen.

Pandemien har også forsterket behovet for å samle kulturen fra et offentlig styringsperspektiv.

Det har i få tilfeller blitt gjennomført forprosjekt slik Trondheim kommune nå har satt i gang, og det har ført til varierende resultat med tanke på å forankre etableringen bredt innen kunst- og kulturfeltet, som igjen vil ha betydning for veien videre og rådernes arbeid.

Frivillighetskulturen og det profesjonelle feltet

Det er mange likheter mellom frivillighetskulturen og det profesjonelle feltet, men også mange ulikheter. Det vi ser gjennom samtalene med andre kulturråd, er at det fra kommunens side har vært ønskelig å samle hele feltet, men at det i praksis ikke har blitt slik.

Behovene andre steder i landet er mye de samme som i Trondheim. Det er stor mangel på lokaler til kunst- og kulturproduksjon, feltet har behov for bedre ramme og vekstvilkår, og det ønskes bedre dialog og samhandling mellom feltet og kommune/politikere.

Likevel er det uenigheter rundt prioriteringer, drift og mandat mellom det profesjonelle og det frivillige feltet. Der man ikke har klart å enes, har som regel den ene parten trukket seg ut av etableringen, eksempelvis Tromsø Kulturråd som ikke lyktes å få med det profesjonelle kulturlivet inn i etableringen, og det ble et rent fritidskulturråd.

Vedtekter/mandat

De fleste lokale kulturråd skal ifølge vedtektene jobbe med de store linjene; kulturpolitisk og bedre rammevilkårene for feltet. Under rammebetingelser kommer gjerne tilskuddsordninger og mangel på lokaler. Vi observerer at vedtektene hos mange av de nyetablerte lokale kulturrådene er veldig generelle.

I tillegg ser vi at mange av kulturrådene arrangerer møteplasser for feltet, kursing/kompetanseheving og uttaler seg om fordeling av kulturmidler.

Samarbeidsavtale med kommune

De fleste kulturrådene har fått på plass en samarbeidsavtale med sin kommune, forpliktende for begge parter. Denne sier ofte noe om driftsstøtte, ansvarsfordeling mellom kommune og råd og forventningsavklaringer.

Organisering/strukturering

Hos alle kulturråd er årsmøte øverste myndighet, der alle medlemmer har stemmerett.

Alle kulturråd har et styre, og de fleste også daglig leder i 50-100% stilling. I noen tilfeller har man også prosjektstillinger i 50% som finansieres av statlige midler, f.eks. inkludering eller kartlegging av feltet.

Ingen av de lokale kulturrådene vi har hatt kontakt med har etablert arbeidsutvalg eller fagråd.

Ressurser og kompetanse

Drammen Kulturråd påpeker at det er begrenset hva man kan få til med en daglig leder i 50% stilling, blir veldig avhengig av at styret jobber mye gratis.

Mange påpeker at de har altfor få ressurser og midler til å gjøre jobben som forventes fra kommunen og feltet når det gjelder å jobbe kulturpolitisk og sende innspill på høringer.

Det påpekes også at det er viktig å finne de riktige folkene til å jobbe i administrasjonen. Kompetanse som trekkes frem som spesielt viktige er kunnskap om feltet, politisk teft og økonomi og ledelse.

3.2 Erfaringer fra Idrettsrådet i Trondheim

Idrettsrådet i Trondheim (IRT) representerer over 260 aktive idrettslag (ca. 86 900 medlemskap) i 50 ulike særvidretter og 230 bedriftsidrettslag.

Organisering

2,6 stillinger i administrasjonen.

1,6 årsverk er forbeholdt inkluderingsarbeid.

5 guider/tolker ansatt på tilkallingsavtale (utgjør ca. 0,75% stilling)

Aktivt og arbeidende styre bestående og styreleder, nestleder og 6 styremedlemmer og 3 varamedlemmer. Styret byttes ut hvert andre år, og prøver å gjenspeile bredden i idretten ved å rullere på styresammensetning.

IRT har ulike utvalg (der styret også er representert) som jobber med spesielle saker, som anlegg, reguleringsaker, areal, inkludering og økonomi.

Styreleder og nestleder får et lite honorar, resten er frivillig innsats.

Finansiering

Mottar årlig driftsstøtte fra Trondheim kommune på 1 265 000 og 40 000 fra Trøndelag Idrettskrets (tall fra 2021).

Idrettsrådets oppgaver

Idrettsrådet skal arbeide for best mulige forhold for idretten i kommunen. Idrettsrådet skal være en arena for samarbeid mellom lagene, mellom lagene og de kommunale myndigheter og mellom lagene og idrettskretsen. Idrettsrådet skal være et idrettspolitisk organisasjonsledd med oppgaver primært på kommunalt og interkommunalt nivå.

Idrettsrådet skal

- Styrke idrettens rolle og rammevilkår i lokalsamfunnet
- Foreta prioriteringer på vegne av idrettslagene, og utarbeide langsiktig prioriteringsliste for bygging av idretts- og nærmiljøanlegg.
- Fastsette tildelingskriterier for Lokale Aktivitetsmidler (LAM) basert på Kulturdepartementets kriterier, NIFs krav og anbefalinger, samt lokale forhold.
- Idrettsrådet bør synliggjøre idrettens lokale omfang, samt utvikle lokale idrettspolitiske handlingsprogram basert på overordnet rammeverk og lokale behov.
- Alle saker som er av felles interesse for idretten skal sendes til kommunen gjennom Idrettsrådet.

Samarbeidsavtale med Trondheim kommune

Avtalen skal:

- Styrke samspeilet mellom IRT og TK
- Bidra til å klargjøre viktige prinsipper og gjensidige krav og forventninger
- Sikre kontinuitet i beslutningene
- Skape forutsigbarhet for begge parter
- Bidra til forståelse og respekt for hverandres synspunkter og arbeidsmåter

Dialog og samarbeid mellom idrettsrådet og Trondheim kommune

- Presentasjon av IRT i formannskapet etter valg
- Møter med politiske partier – budsjettinnspill og løpende ved behov.
- Dialogmøter direktør kultur og idrett 2g/år
- Leder Enhet idrett og friluftsliv deltar på alle styremøter (12g/år), og løpende daglig tett dialog.
- Ordfører deltar på årsmøte
- Løpende dialog/samarbeid med bydrift
- Representert i brukergrupper regulering/prosjektering av idrettstomter og anlegg

Høringer og innspill

- Kommuneplanens arealdel
- Kommunedelplaner/temaplaner
- Områdereguleringer
- Detaljreguleringer
- Kommunale/interkommunale idrettsanlegg
- HØP/Budsjett (Kommunedirektør, vår, politisk høst)
- Politiske saker av interesse for idretten
- Innspill prioritering av behov nye idrettsanlegg på vegne av idretten. Årlig rapport.

I 2021 sendte Idrettsrådet i Trondheim 60-70 formelle uttalelser/innstillinger ifm. arealplaner, reguleringer, politiske saker, fordeling av støtte m.m.

Prioriteringer

- Hvilke anlegg kommunen skal bygge/finansiere
- Fordeling av treningstid i kommunale anlegg
- Fordeling av kommunale midler – innstiller eller gir uttalelse på kommunens innstilling

Administrative oppgaver på vegne av TK

- Fordeling av treningstid i kommunale anlegg (ishaller, idrettshaller, svømmehaller, baner utendørs)
- Fordeling av kommunale midler (aktivitetstilskudd, arrangementstilskudd, tilskudd til bygging/rehabilitering, drift av idrettsanlegg, kommunalt tilskudd til utstyr i private idrettsanlegg)

Inkluderingsarbeid

- Støtte til langsiktige inkluderings tiltak i lagene
- Støtte økonomisk inkludering – lav betalings-evne
- Støtte til klubbambassadører
- Aktivitetsguider

Oppsummering/erfaringer/tips

Idrettsrådet i Trondheim peker på at de har et svært godt samarbeid med Trondheim kommune, der tilliten mellom partene er sterk. Kommunen ser på IRT som en stor trygghet som snakker på vegne av hele idretten.

IRT har god og tett dialog inn til kommunen, gjennom flere enheter. De får innsyn i saker tidlig, og sender ofte inn innspill på saker. Samarbeidsavtalen med TK har vært avgjørende for at IRT og Trondheim kommune har bygd opp et godt forhold. Begge parter forplikter seg, og det er en felles forståelse og enighet om hvordan de skal samarbeide og innenfor hvilke områder.

IRT er tett på koblet offentlige prosesser som f.eks. nye skoler, men også helse og velferd (idretten har en rolle der også). De kommer tidlig inn i prosessen, det er ofte for sent når saker skal behandles politisk.

IRT jobber med å få inn prinsipper, f.eks. gratis leie av hall. Anbefaler at et nytt kulturråd jobber med å få på plass viktige prinsipper for feltet.

Bandøving på AKKS.
Foto: Johanne Karlsrud

4. Modeller: Drøfting og anbefalinger

Målet med forprosjektet er å legge grunnlag for videre arbeid med å etablere et lokalt råd for kulturen i Trondheim, hvor erfaringene fra forprosjektet skal være retningsgivende for kommunens videre arbeid.

Dialog med et stort antall aktører innen kunst- og kulturfeltet i Trondheim, kommunens administrasjon, samt kunnskapsinnhenting fra tilsvarende råd innen idretten og i andre byer, har dannet grunnlaget for vårt arbeid med modeller og anbefalinger.

Basert på tilbakemeldinger og innspill fra feltet har vi satt ned 9 vurderingskriterier som vi har brukt for å vurdere kvaliteten på og drøfte ulike modeller.

Kapittelet inneholder også noen mer utdypende anbefalinger rundt virksomhetsområde og kompetansebehov, samt rundt økonomi og navn.

4.1 Drøfting av premisser for anbefaling

I oppdragsbeskrivelsen står det beskrevet at «Forprosjektet skal forankres i kulturfeltet og bygge på erfaringer og behov forankret i kunst- og kulturfeltet.»

Våre vurderinger og anbefalinger er gitt med utgangspunkt å finne modeller hvor feltet i stor nok grad ønsker å slutte seg til rådets vedtekter og etablering, og vi har vektet virksomhetsområder for rådet som like viktige som organisering og representasjon.

Hvem stifter man et lokalt råd for? Hva skal rådet representere, og hvilke oppgaver skal det jobbe med?

Våre anbefalinger er gitt basert på følgende utgangspunkt:

- At det ikke er ønskelig å etablere et for generelt råd med for generelle vedtekter
- Rådet skal ikke erstatte eksisterende organisasjoner sine virksomhetsområder og mandat
- Rådet skal ikke bli et forum for å fordele økonomiske tilskudd innad i feltene
- Rådet i sin natur ikke skal representere enkeltaktører i deres saker

I vårt arbeid med modeller, drøfting og anbefalinger har vi tatt utgangspunkt i et råd med lønnet administrasjon og et driftsbudsjett tilpasset kjerneoppgaver, og at rådet jobber kunnskapsbasert.

Et annet premiss som våre anbefalinger er basert på er at man ikke må trekke paralleller til Idrettsrådet i Trondheim eller tilsvarende lokale råd for kultur i andre byer for langt.

Kulturfeltet har ikke samme felles organisering i bunn, med nasjonalt idrettsforbund og regionale idrettskretser som igjen danner medlemsmassen og den demokratiske strukturen til Idrettsrådet i Trondheim.

Kulturfeltet har flere ulike og mer kompliserte finansieringsmodeller enn idretten, og har med det et helt annet behov for å ha direkte kontakt med Trondheim kommune for hver enkelt virksomhet.

Kultur er også i langt større grad en profesjon sammenlignet med idretten, både målt i antall årsverk, økonomisk verdiskapning og de fleste kunstnere kan være «topputøvere» gjennom hele sitt yrkesaktive liv.

Sammenlignet med andre byer hvor lokale kulturråd er etablert, er Trondheim en relativt stor by med et mer komplekst kulturliv, med et stort antall profesjonelle aktører, som har lite sammenfallende behov og virksomhetsområder. Dette mener vi må speiles i organisering og virksomhetsområder for et slikt råd.

Dette er nøkkelfaktorer vi mener er sentrale å ta hensyn til for å lykkes å etablere et funksjonelt lokalt råd for kulturlivet innen Trondheim Kommune.

4.2 Hva bør et lokalt råd for kulturen jobbe med ifølge feltet selv

Vi har gjennomført møter med over 70 aktører innen kunst- og kulturfeltet og deres virkemiddelapparat for å kartlegge erfaringer og behov forankret i feltet selv, og få et bedre helhetsbilde av sektoren.

Vi har samlet perspektiv både fra det skapende og utøvende feltet, fritidskulturlivet og det profesjonelle, og små og store aktører.

Særlig blant det profesjonelle kulturlivet ønsker man et råd som konsentrerer seg om å løfte de større sakene for kunst- og kulturfeltet i Trondheim.

Det ønskes ikke et råd der man diskuterer hvordan kommunens kulturmidler skal fordeles mellom aktørene, at rådet skal forvalte støtteordninger, men heller diskutere hvordan rammene skal økes og rammebetingelser bedres. Det ønskes et råd som jobber langsiktig med de store linjene for å styrke kulturens rolle og rammevilkår i Trondheim, og pådrive prosjekt som kan utløse mer offentlig støtte utover det kommunale budsjettet.

Mange peker på at et lokalt råd må jobbe kunnskapsbasert, hvor jevnlig kartlegging og analyse av kunst- og kulturfeltet i Trondheim vil gi bedre kunnskapsgrunnlag for fremtidige politiske vedtak, mer treffsikre kommunale satsinger og øke den generelle forståelsen av og anerkjennelsen av kulturlivet i Trondheim.

Veldig få i feltet har ytret ønske om å få en formell felles representasjon gjennom et slikt råd, men peker på at rådet kan skape en stemme for de som selv ikke når frem politisk, og skape en tydelig stemme for kulturen i store saker, som for eksempel byutvikling.

Et lokalt råd bør med andre ord ikke erstatte eksisterende organisasjoner sitt mandat eller arbeid, enten det er fagforeninger, interesseorganisasjoner eller kompetanseorganisasjoner, men være et forum som disse kan bruke for å oppnå felles mål på tvers av kunstneriske uttrykk.

Tilbakemeldingene er klare på at det er komplekst å skulle samle fritidskulturlivet og det profesjonelle kulturfeltet under et råd, men bevisstheten er samtidig stor på at en etablering som kun dekker et segment vil ha begrenset effekt og politisk gjennomslagskraft.

Mange aktører peker også på stort potensiale i en styrket intern dialog og aktivitet mellom kulturaktørene.

Mange større aktører påpeker at det er det skapende og utøvende leddet (kunstneren) samt de som jobber alene som blir minst hørt, og som kunne hatt størst nytte av et lokalt kulturråd, og peker videre på at god tilrettelegging for at kunstnere og fagpersoner kan bo og drive i Trondheim også kommer de store aktørene til gode.

Eksempel på oppgaver foreslått av feltet:

- Analyse/kartlegging/statusrapport av kunst- og kulturfeltet i Trondheim (hvert år eller hvert 2. år)
- Pådrive forskningsprosjekt for å få mer fakta/statistikk på kunst- og kulturfeltet i Trondheim som henter ut eksterne forskningsmidler og styrke egen administrasjon (EU, EØS, Forskningsrådet, Innovasjon Norge)
- Påpeke behov og pådrive økte rammer for hele kulturfeltet
- Synliggjøre verdiskapingen kulturen bidrar med i Trondheim
- Formell høringspart i byggesaker der det er rom for kultur (nybygg, renovasjon av bygg, byrom og byutvikling)
- Formell høringspart rundt etablering av nye kommunale tilskuddsordninger/økte rammer
- Utvikle strategi for mer økonomisk bærekraftig drift for kulturfeltet
- Utvikle strategi for å få kunstnere til å bli i Trondheim/flytte til Trøndelag
- Pådrive styrking av kunster-økonomien
- Pådrive tilgang til flere lokaler for kulturen
- Pådrive samme tilgang på offentlige rom som idretten har
- Pådrive prosjekt som kan utløse mer offentlig støtte utover det kommunale budsjettet
- Felles kampanjer opp mot publikum
- Skape interne møteplasser i Trondheim på tvers av kunstform
- Være et bindeledd mellom amatør og profesjonell
- Være en koordinator mellom de ulike bransjene
- Strategisk kontakt mot næringsliv og andre velgjørere
- Bygge internasjonale nettverk og relasjoner

4.3 Vurderingskriterier

Basert på samtaler med feltet, virkemiddelapparatet, Trondheim Kommune, andre lokale kulturråd samt bystyrevedtak og utlysning har vi definert ni vurderingskriterier for å vurdere kvaliteten på ulike modeller.

Vurderingskriteriene som benyttes er idealet på hvordan et optimalt råd for kulturen bør se ut. Med ni vurderingskriterier vil neppe noen av modellforslagene få full uttelling, og da vil den foretrukne modellen være den som samlet får best score.

Hver modell vil vurderes hver for seg, før det gjøres en samlet vurdering.

God forankring

Modeller må svare på utfordring å få rådet godt forankret i hele kunst- og kulturfeltet, fra de som produserer til de som arrangerer, fra de små til de største. Hele prosessen fra etablering og vedtekter, til drift og handlingsplaner må forankres i feltet for at dette skal bli en suksess. God forankring måles i stor grad av intervju og tilbakemelding fra feltet.

Kunnskapsbasert drift

Sørger modellen for at rådet i sitt arbeid har god tilgang på kunnskapen som de ulike kunstfagene sitter på, og formalisert struktur for å holde seg oppdatert på feltene sine bevegelser og behov? Henger også sammen pkt.1

Tydelig avgrensning/mandat

Mange kunstfelt har allerede egne interesseorganisasjoner som jobber strategisk og politisk lokalt og nasjonalt. For generelle vedtekter og virksomhetsområde kan bidra til at mange aktører velger å stå utenfor rådet. Dette gjelder også om oppgavene blir for snevre.

Har modellen et tydelig mandat og avgrensning?

Rettferdig fordeling -

fritidskultur kontra profesjonelt kulturliv

Sørger modellen for at både fritidskulturlivet og det profesjonelle kulturlivet blir godt ivaretatt etter sine særbehov?

Kan modellen sørge for at den ene parten blir svakere enn den andre, noe som er et uheldig utfall?

En samlet stemme

Vil modellforslag gjøre det mulig for rådet å snakke på vegne av hele feltet det er valgt til å representere?

Styrke kulturfeltet

Vil denne modellen kunne styrke kulturens rolle og rammevilkår i Trondheim på sikt?

Begrense byråkrati

Vil det nye rådet for lokal kultur bli bare et nytt ledd med byråkrati som aktører må forholde seg til?

Kunstnerøkonomi

Vil modell også styrke kunstnerne og utøverne og ikke bare næringen og institusjonene?

Representasjon av kunstfelt

Får alle sentrale kunstfelt en sentral rolle i rådet, eller vil noen fagfelt dominere?

Utrekning

Vi har gått gjennom fem ulike modeller for etablering/drift av et lokalt råd for kulturen, og gitt en av følgende fire poengscore pr kriterium pr modell:

25% = Dårlig

50% = Ok

75% = God

100% = Meget bra

Samlet poengscore pr modell er dividert på ni, og totalscore oppgis i %

4.4 Identifiserte modeller

Modell 1: Samlet råd for kulturen med fagutvalg

Modell 1 er et råd som skal jobbe både for fritidskulturlivet og det profesjonelle kunst- og kulturfeltet, og være en samlet stemme for hele kunst- og kulturfeltet i felles kulturpolitiske saker.

Rådet har ulike formaliserte fagutvalg for å sikre bredere representasjon fra feltet og mer kunnskapsbasert drift. Rådet kan jobbe både etter kort- og langsiktige mål.

Fagutvalg:

Saks- eller virksomhetsorienterte fagutvalg kan være sentrale for tidlig å få etablert gode prinsipper for rådets arbeid, og gi rådet legitimitet både innad i kunst og kulturfeltene og opp mot kommunen. Et tydelig signal fra feltet er at arbeid i fagutvalg bør være lønnet for å sikre mangfold og at representantene kan sette av nok tid til å engasjere seg i arbeidet, uavhengig av yrkesstatus.

Antallet fagutvalg kan settes etter rådets gitte mål og identifiserte behov, det anbefales ikke for generelle utvalg. Eksempelvis kan arbeid med styrket kunstner-økonomi og styrket kulturnæring ofte ha helt motstridende interesser. Det anbefales heller ikke for mange utvalg i etableringsfasen.

Fagutvalgene kan utnevnes på flere vis:

Enkelt personer som nomineres av rådets medlemmer
Offentlig nominasjonsprosess
Frivillig påmelding

Eksempler på fagutvalg:

Byutvikling, reguleringssaker og offentlige investeringer
Kulturnæring
Kunsterøkonomi
Areal for fritidskulturlivet
Universell utforming og sosial bærekraft
Mangfold og integrering

Score-vurdering:

Høy score, særlig på punkt 4 og 5, da et felles råd vil gi en samlet stemme, større gjennomslagskraft i kulturpolitiske saker og en større tydelighet opp mot kommunen, og vil kunne løse oppgaver for helheten av feltet som ikke løses pr i dag, for eksempel kulturens perspektiv innen byutvikling og kommunale prinsippaker.

Kunnskapsbasert drift gjennom fagråd sørger for at man kommer tettere på ulike kunstfelt og problemstillinger, og kan skape bedre kunnskapsgrunnlag for økt forståelse av feltet og mer treffsikker kulturpolitikk lokalt.

Et samlet råd reflekterer også den den overlapp som i praksis finnes i stor grad mellom fritidskulturlivet og det profesjonelle kunstfeltet, og man slipper to konkurrerende råd, eller at ene feltet står utenfor en slik etablering.

Lav score på punkt 1 og 9, da det vil være mer utfordrende å få alle kunstfelt og interessepunkt representert i styre og fagråd gjennom en samlet organisering.

1. God forankring 50
2. Kunnskapsbasert drift 75
3. Tydelig avgrensning/mandat 50
4. Rettferdig fordeling, fritidskultur kontra proff 100
5. En samlet stemme 100
6. Styrke kulturfeltet 75
7. Begrense byråkrati 75
8. Kunstnerøkonomi 75
9. Representasjon av kunstfelt 50

Score:

72,22 %

Modell 2: To råd med hver sine fagutvalg

Modell 2 tar hensyn til at det er store forskjeller mellom frivillighetskulturlivet og det profesjonelle feltet, og foreslår at disse gruppene deles opp i to uavhengige råd.

Trondheim Fritidskulturråd

Kulturråd for fritidskulturlivet i byen, med utgangspunkt i aktører som ikke har som formål å skape arbeidsplasser, omsette åndsverk, skape fortjeneste eller bli profesjonell kunstner, men drive med kultur som hobby eller fritidsaktivitet, eller bidra til å løse andre samfunnsfunksjoner innenfor folkehelse og oppvekst.

Rådet inkluderer allerede etablerte organisasjoner som Trøndelag Musikkråd, Trondheim Kulturnettverk, Kor- og korpsforbund og enkeltstående uavhengige aktører, og kan også ta opp engasjerte privatpersoner som medlemmer.

Eksempel på fagutvalg:

Byutvikling, reguleringssaker og offentlige investeringer
Areal for fritidskulturlivet
Inkludering og mangfold

Trondheim Kulturnæringsråd

Kulturråd for det profesjonelle kunst- og kulturfeltet i Trondheim, med utgangspunkt i profesjonelle skapere, utøvere og aktører, samt de som ønsker å satse profesjonelt.

Et råd som inkluderer både frilansere, selskap, stiftelser og medlemsorganisasjoner. Profesjonell kulturnæring, profesjonelle skapere og utøvere, virkemiddelapparatet og de som vil bli profesjonelle.

Eksempel på fagutvalg:

Byutvikling, reguleringssaker og offentlige investeringer
Kulturnæring
Kunstnerøkonomi

Score-vurdering:

Denne modellen har mange pluser og minuser. Begge råd vil kunne jobbe mer spisset og etter mer avgrenset mandat, hvor det er enklere å representere sine respektive felt. Vekstpotensialet for byens profesjonelle kulturliv er antagelig større om de utelukkende kan jobbe spisset etter kunstfaglige, profesjons- og næringsperspektiv.

En modell med to ulike råd mister effekten av en samlet stemme, og kan skape et dårlig koordinert kulturliv, hvor det kan bli konkurranse mellom rådene om å nå frem med sine saker. Et annet uheldig utfall er at det ene rådet lykkes bedre med sin organisering og gjennomslagskraft og kommunen oppnår ikke en utvikling i lokal kulturpolitikk som løfter og styrker begge felt.

Mange aktører påpeker også at de opererer en plass midt imellom fritidskulturlivet og det profesjonelle, og at en slik oppdeling vil være unaturlig og lite gunstig for dem. Vi trekker også score rundt kunnskapsbasert drift ned, fordi en slik todeling ikke legger til rette for at de to segmentene trekker gode erfaringer fra hverandre.

1. God forankring 75
2. Kunnskapsbasert drift 50
3. Tydelig avgrensning/mandat 75
4. Rettferdig fordeling, fritidskultur kontra proff 75
5. En samlet stemme 25
6. Styrke kulturfeltet 50
7. Begrense byråkrati 25
8. Kunstnerøkonomi 100
9. Representasjon av kunstfelt 75

Score:

61,11 %

Modell 3: Samlet råd uten fagutvalg

Denne modellen baserer seg på hvordan de fleste andre lokale kulturråd i Norge er organisert til nå. Som modell 1 men uten fagutvalg, kun valgt styre og en lønnet daglig leder/administrasjon.

De fleste lokale råd etablert i andre norske byer har som intensjon å favne både frivillighetskulturlivet og det profesjonelle feltet for sin respektive kommune.

Score-vurdering:

Score-vurdering er basert ut fra Trondheim som modellby, hvor kunst- og kulturlivet i Trondheim er langt større og mer komplekst enn de byer hvor slike råd er etablert til nå, og modell blir for generell og enkel for å sikre disse faktorene.

Modell får også lav score fordi den mangler verktøy for å sikre god forankring og oppslutning fra feltet, jobbe spisset med gitte problemstillinger, og blir mer personavhengig og vertikal organisert.

De lokale råd for kultur vi har snakket med, har påpekt at de har altfor få ressurser for å gjøre jobben som forventes fra kulturfeltet og sin kommune med å sende høringer og jobbe kulturpolitisk, og arbeidet blir veldig personavhengig.

Modell blir for generell og mangler forum utover styre hvor frilansere/selvstendig næringsdrivende og enkeltpersoner kan engasjere seg i rådets arbeid.

1. God forankring 25
2. Kunnskapsbasert drift 50
3. Tydelig avgrensning/mandat 50
4. Rettferdig fordeling, fritidskultur kontra proff 25
5. En samlet stemme 50
6. Styrke kulturfeltet 50
7. Begrense byråkrati 50
8. Kunstnerøkonomi 50
9. Representasjon av kunstfelt 25

Score:

38,88%

Modell 4: Lokalt råd kun for det profesjonelle feltet

Kun opprette et lokalt råd for det profesjonelle kunst- og kulturfeltet i Trondheim (etter modell 1) da de frivillige allerede er samlet gjennom andre medlemsorganisasjoner som for eksempel Trondheim Kulturnettverk og Trøndelag Musikkråd, og mye av fritidskulturtilbudene er organisert under kommunale enheter.

Organisert som modell 2 med relevante fagråd.

Score-vurdering:

En slik organisering får høy score rundt tydelig avgrensning og kunstner-økonomi, og kan være veldig bra for det profesjonelle kunst- og kulturfeltet, men løser ikke Trondheim kommune sine mål med en slik etablering.

Sammenlignet med modell 1 og 2 har vi trukket fra på kunnskapsbasert drift, fordi man ved en slik organisering vil jobbe med toppen av kulturlivet som perspektiv, og mangle viktige perspektiv fra fritidskulturlivet som for eksempel rekruttering av nye talent.

Lav score fordi modell kun svarer for ene segmentet, og en slik organisering kan bidra til å øke avstanden og forskjellene mellom det profesjonelle kunst- og kulturfeltet og fritidskulturlivet.

Mange aktører påpeker også at dem opererer en plass midt imellom fritidskulturlivet og det profesjonelle, og at en slik begrensning vil utelukke mange relevante aktører fra å være en del av rådets arbeid.

1. God forankring 50
2. Kunnskapsbasert drift 50
3. Tydelig avgrensning/mandat 75
4. Rettferdig fordeling, fritidskultur kontra proff 25
5. En samlet stemme 25
6. Styrke kulturfeltet 50
7. Begrense byråkrati 50
8. Kunstnerøkonomi 75
9. Representasjon av kunstfelt 50

Score:

50%

Modell 5: Lokalt råd kun for fritidskulturen

Likt utfallet i flere andre norske byer, hvor lokalt kulturråd kun har blitt etablert for frivilligheten eller fritidskulturen, og det profesjonelle feltet har valgt å holde seg utenfor.

Organisert som modell 2 med relevante fagråd.

Score-vurdering:

Modell sørger for at fritidskulturen får mulighet til en større sammenslutning, men løser ikke kommunens mål med en slik etablering.

Høyere score enn modell 1 (samlet råd) rundt tydelig avgrensning/mandat, forutsatt at relevante etablerte organisasjoner innen fritidskulturen slutter seg opp om rådets arbeid.

Sammenlignet med modell 1 har vi trukket fra på kunnskapsbasert drift, fordi man ved en slik organisering vil mangle tilsvarende perspektiv og kunnskap fra det profesjonelle aspektet.

Gjennom samtaler har mange aktører påpekt at fritidskulturen i sin natur ikke har tilgang på samme ressurser som det profesjonelle feltet, i form av heltidsansatte, tilgang på nettverk og kunnskap og tid. Det har også blitt påpekt at mye av utviklingen innenfor kunst- og kulturfeltet i Trondheim drives frem av det profesjonelle feltet, både kunstnere og næringsaktører.

Modell får derfor fratrukk på flere punkt fordi den legger opp til en organisering hvor fritidskulturen ikke får økt mulighet til å nyttiggjøre og koordinere ressurser med det profesjonelle feltet,

1. God forankring 50
2. Kunnskapsbasert drift 25
3. Tydelig avgrensning/mandat 75
4. Rettferdig fordeling, fritidskultur kontra proff 25
5. En samlet stemme 25
6. Styrke kulturfeltet 25
7. Begrense byråkrati 50
8. Kunstnerøkonomi 25
9. Representasjon av kunstfelt 25

Score:

38,88%

4.5 Vår anbefaling til modeller

Modell 1

Vi anbefaler en organisering etter modell 1, som samler hele kunst- og kulturfeltet i Trondheim.

Det foreligger klare utfordringer med å skulle samle fritidskulturlivet og det profesjonelle kunst- og kulturfeltet i Trondheim under ett råd, men sammenlignet med fragmenterte modeller har en slik organisering langt større potensial, og er den modellen som anses som mest fornuftig innad i kunst- og kulturfeltet.

Gjennom en samlet modell, vil kunst- og kulturfeltet kunne snakke med én stemme i saker der kulturens perspektiv per nå spiller andrefiolin sammenlignet med for eksempel idretten og øvrig næringsliv, for eksempel byutvikling.

En samlet stemme vil kunne gi større gjennomslagskraft for lokale og regionale politiske saker, der en formalisert samarbeidsavtale med Trondheim kommune vil kunne etablere noen nye og viktige prinsipper for å gi kulturen en mer proporsjonal rolle i viktige prinsipp saker.

64,3% av de 32 aktørene som har gitt innspill synes modell 1 er det beste alternativet.

Den største gjengangeren blant tilbakemeldingene er at det er viktig at kunst- og kulturfeltet står samlet, og for å kunne påvirke kulturpolitisk i store saker bør man snakke med samlet stemme.

Dernest at det profesjonelle feltet og frivilligheten utgjør et symbiotisk forhold: Frivilligheten trenger den profesjonelle spisskompetanse samtidig som den er den største rekrutteringsarenaen for det profesjonelle feltet, særlig innenfor de kulturnæringer der det ikke finnes mange spesialiserte høyere utdanninger.

Mange peker på at et samlet råd vil legge et bedre grunnlag og større potensiale for god erfaringsutveksling imellom fritidskulturlivet og det profesjonelle kunst- og kulturfeltet. Et samlet råd vil også i større grad speile kulturlivet i praksis, hvor det i mange av kunstfeltene er mye overlapp.

De fleste som opererer i det frivillige feltet er positive til et felles råd, og ønsker ikke et råd kun for frivilligheten da de fleste allerede er organisert i andre regionale/nasjonale virkemiddelapparat og interesseorganisasjoner.

Modell 2

18% av respondentene synes modell 2 er det beste alternativet, og peker på de store forskjellene mellom det frivillige og profesjonelle feltet som den største utfordringen med å opprette et felles råd for kulturen, og at rådet vil favne så bredt at det blir svakt i klypa.

Flere peker på at modell 2 tar større hensyn til å kunne fokusere på avgrensede og mer konkrete oppgaver, som for eksempel å styrke kunstnerøkonomien i Trondheim og Trøndelag, og at modell 1 til sammenligning underminerer yrkesutøvelse og fagkompetanse gjennom å favne så bredt.

Mange tilbakeviser dette som en stor utfordring, og mener den rette administrasjonen vil klare å balansere behovene til de forskjellige fagfeltene. Flere aktører peker på at de jobber i skjæringspunktet imellom fritidskulturliv og profesjonell virksomhet, og mulig må være del av begge råd ved modell 2.

Mange peker på at modell 2 både bidrar til økt byråkratisering (to styre, to administrasjoner og aktører som må være medlem av begge råd) og at en slik organisering fort kan bidra til uheldige strukturelle skeivheter i fremtiden imellom fritidskulturlivet og det profesjonelle kunst- og kulturlivet. Sistnevnte gjelder også for modell 4 og 5.

Vi vektet modell 1 som et langt sterkere utgangspunkt, men anbefaler at man tar hensyn til utfordringene som modell 2 svarer bedre for i videre arbeid mot etablering.

Sitat aktør:

– Ved å støtte et råd som skal jobbe både for fritidskulturlivet og det profesjonelle feltet, kan man sikre at hele feltet samutvikler god praksis, ikke-undertrykkende ideologi, åpne ytringsrom og arrangement som favner bredt uten å utestenge noen.

4.6 Utdypende anbefalinger

Virksomhetsområde og mandat

Både gjennom skriftlige innspill og kvalitative intervju har majoriteten av feltet vært veldig tydelig at mandat og oppgaver bør begrenses til prinsippaker som skal bedre vilkår og rettigheter til hele feltet. Veldig få i feltet har ytret ønske om å få en formell felles representasjon gjennom et slikt råd.

Sitat aktør:

– Et lokalt kulturråd må være premissgiver for kulturpolitikken i Trondheim. Rådet må tilføre noe nytt til kulturfeltet som tjener kulturen, ikke først og fremst letter arbeidet som politiker eller administrativt ansatt i Trondheim kommune.

Mange aktører, store og små, peker på at de finansierer sin virksomhet gjennom prosjektstøtte og ikke driftstøtte og har ikke økonomisk forutsigbar drift sammenlignet med for eksempel de store regionale institusjonene. Dette skaper liten tro at et lokalt råd for kulturen kan representere den enkeltes behov i det daglige på en god måte.

Mange aktører er bekymret for at den gode kontakten de har med saksbehandlere og politisk ledelse i Trondheim Kommune kan gå tapt ved en slik etablering hvis intensjonen er at rådet skal bistå kommunen med å fordele midler.

Sitat aktør:

– Vi ønsker ikke et kulturråd som overtar oppgaver som i dag ligger hos politisk/administrativt nivå i kommunen med fordeling av ressurser, da vi frykter dette kan skape en unødvendig konflikt og uro mellom aktørene.

Aktører i fritidskulturlivet kan oppleve at sammenligningen med idrettsrådets struktur treffer bedre.

Sitat aktør:

– Det er faktisk påfallende lik organisering mellom den frivillige idretten og det frivillige musikklivet. Man bør ikke miste dette perspektivet av syne, da idretten har en lang og god tradisjon med å påvirke de overordnede politiske føringer til det beste både for frivilligheten og det profesjonelle.

Kunst- og kulturfeltet består allerede av et stort antall fagforeninger, fag- og interesseorganisasjoner som snakker medlemmene sin sak, både på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå.

Mange lokale organisasjoner er regionale enheter av nasjonale organisasjoner, hvor man også må forholde seg til intern tjenestevei.

Sammenlignet med andre byer hvor lokale kulturråd er etablert, er Trondheim en relativt stor by med et mer komplekst kulturliv, med et stort antall profesjonelle aktører, som har lite sammenfallende behov og er mindre avhengige av hverandre enn i mindre byer.

Vi kan derfor ikke anbefale et generelt råd som en pro-forma felles stemme på vegne av hele kunst- og kulturfeltet i Trondheim i arbeidet med fordeling av kommunale tilskudd og politiske prioriteringer mellom de ulike kunstfeltene.

Rådet må heller jobbe etter tydelige mål og oppgaver satt i samarbeid med Trondheim kommune, som hele kunst- og kulturfeltet med trygghet kan stille seg bak, som for eksempel økt påvirkning innen byutvikling og planarbeid, lokaler for kultur på alle nivå, bedret kår for hele feltet og mål om bedre samhandling mellom feltet og det offentlige.

Mange aktører ser potensiale i et felles talerør og et rådgivende organ som pådriver endring og utvikling på vegne av hele feltet og som blir en konstruktiv samarbeidspart mellom Trondheim kommune og helheten av kunst- og kulturfeltet i byen. Vi viser ellers til punkt 4.2 for kunst- og kulturfeltets betraktninger rundt mulige og viktige oppgaver et lokalt råd for kulturen kunne tatt fatt i.

Når kulturfeltet gir en slik organisasjon et mandat er det viktig å også utrede hvordan samspillet mellom organisasjonen og Trondheim kommune skal fungere.

Hvilke mandat, oppgaver, krav og støtte skal Trondheim kommune gi rådet? Ettersom kommunen her er oppdragsgiver for utredningsarbeidet, blir dette enda viktigere å tydeliggjøre i det videre arbeidet.

Fagutvalg og kunnskapsbasert drift

Det påpekes i samtlige innspill at deres valg av modell 1 forutsetter at rådet er representert med gode fagutvalg.

Bruken av fagutvalg vil også kunne erstatte andre behov for spesialisering, som modell 2-5 svarer bedre for.

Bruken av fagutvalg vil gjøre det enklere å sikre kunnskapsbasert drift, og fagutvalg bør både bidra rundt strategi, kunnskapsinnhenting og kontakt med feltet, og supplere styre og administrasjon med kunnskap og perspektiv.

Fagutvalgene bør også inkludere representanter fra styret (likt i Idrettsrådet).

Formaliserte (og lønnede) fagutvalg som jobber under styre og administrasjon vil kunne sørge for bedre representasjon av ulike kunstfelt, yrkesfelt og perspektiv. Fagutvalg vil også bidra til å skape forum hvor det er like naturlig for frilansere og enkeltpersoner å engasjere seg i som bedriftseiere og ledere.

Vi anbefaler å se til Norsk Kulturråd sin organisering av fagutvalg, for å sikre god kunstfaglig og næringsmessig tyngde i utvalgene og utvelgelse. Fagutvalgene i Norsk Kulturråd bidrar også i det strategiske arbeidet, og bidrar med statusrapporter for sitt fagfelt og innspill til potensielle satsinger. Medlemmene skiftes ut jevnlig for å unngå at bestemte kunstsyn fester seg.

Sammensetningen av fagutvalgene i Norsk Kulturråd er basert på tre hensyn:

- Utvalget skal ha best mulig kompetanse til å dekke sitt ansvarsområde.
- Geografisk spredning og demografi – utvalgene skal gjenspeile en sammensatt befolkning.
- Kjønnsmessig likevekt i statlige utvalg, som reguleres etter likestillingsloven.

Vi anbefaler ikke for generelle fagutvalg, hvor yrkesgrupper, organisasjonsformer eller andre viktige interesser blir strukturelt underrepresentert. Eksempelvis kan arbeid med styrket kunstner-økonomi og styrket kulturnæring ofte ha helt motstridende interesser. Det også stor forskjell på økonomien og rettighetene til en turnerende frilansmusiker, sammenlignet med en musiker ansatt i et symfoniorkester, selv om de har lik utdanning.

Vi anbefaler ikke å organisere fagutvalg pr kunstområde, men heller organisere etter saksområde, for eksempel ett fagutvalg for kunstnerøkonomi på tvers av alle kunstformer og ett for byutvikling, reguleringssaker og offentlige investeringer.

Et viktig poeng er at fokus, organisering og deltakelse i fagrådene spiller Trondheim som kunst- og kulturby. Vi har pekt på at Trondheim har en høy andel kunstnere og utøvere både innenfor visuell kunst, scenekunst, film, musikk, og litteratur sammenlignet med andre store norske byer. Mange aktører har også gjennom samtaler og innspill pekt på at det er denne gruppen som i størst grad trenger et løft.

Det ville blitt en feilslått satsing hvis et lokalt råd for kulturen ikke klarer å inkludere utøvere og kunstnere i stor nok grad, og rådet primært blir et forum for kulturledere, bedriftseiere og næringsinteresser.

Sitat aktør:

– Styrken til et lokalt råd for kulturen, må være å samle alle enkeltaktører som ikke har det nettverket som vi store bedrifter har. Da tar man også et ansvar som de store institusjonene ikke evner å ta. Skap en stemme for skaperne, utøverne og de som jobber på scenen!

Kompetansebehov i administrasjon

Et råd for kulturen må fra oppstart ha en robust og kompetent administrasjon. Erfaringer fra tilsvarende etableringer ellers i landet, er at det tar tid å komme i gang med arbeidet, og de første årene brukes mest for å bli kjent med og kartlegge feltet, og jobbe inn en god samarbeidsavtale med kommunen.

Dette punktet henger selvsagt sammen med finansieringsmodell og kommunens forventning til rådet. Både administrasjon og fagutvalg må ha riktige rammer og kapasitet for å kunne gjøre en god jobb.

Vår anbefaling er at man må skalere rådets ressurser etter størrelsen på kunst- og kulturfeltet i Trondheim, som i praksis består av flere 1000 selskapsatte, et stort antall organisasjoner og selskap og mange ulike kunstfelt og virksomhetsområder.

Blant annet har Drammen Kulturråd påpekt hvor tidkrevende og tidskritisk mange av oppgavene de jobber med er, og at det er umulig å innfri på mange av punktene fordi de kun har en daglig leder og styre.

Vår anbefaling er at administrasjon fra start må bestå av flere personer med overlappende kompetanse og nettverk, i tillegg til noen sentrale fagråd som sørger for bredere forankring innad i kunst- og kulturfeltet, og etableringen mindre personavhengig.

Daglig leder

Både aktører innenfor kunst- og kulturfeltet i Trondheim og i andre byer hvor lokale råd for kulturen er etablert, peker på viktigheten at daglig leder har tillit innad i sektoren, og forstår sin rolle i jobben med å jobbe for kulturen først og fremst.

Rekrutteringen av en god daglig leder vil være essensielt for etablering og i oppstartsårene. Det bør være en person med god kjennskap til kunst- og kultursektoren i Trondheim, kjennskap til politiske og forvaltningsmessige prosesser og en person med ledererfaring og gjennomføringsevne.

Flere peker også på at daglig leder ikke bør ha for spisset bakgrunn fra ett kunstnerisk felt, eller kun bakgrunn fra enten det profesjonelle eller fritidskulturlivet, men heller en person med bredt fokus og bredt nettverk.

Gode lønnsvilkår og betingelser og en bred utlysning er andre nøkkelfaktorer som bør hensyntas. Det anbefales også å vurdere om det bør være åremålsstilling, som er ganske vanlig praksis innenfor kulturlivet.

Styring og kontroll

Hvordan vektet representasjonen til de ulike fagområdene i en demokratisk styrt organisasjon der interesserer, og ulikheter er store? Dette må man finne en forsvarlig modell på.

Styret bør gjenspeile bredden i feltet, både profesjonell og frivillig, og ulike kunstformer. Spesielt representasjon av kunstformer bør ses over 2 perioder (dersom styret går på valg hvert andre år) for å favne de fleste.

Det anbefales også at rådet setter ned en kontrollkomité og det bør utredes om tillitsvalgte i rådet skal være politisk uavhengige.

Videreutvikling av modell/forprosjekt

Like viktig som god styring er videre utredning av vedtekter, voteringsystemer for fagråd og styre, og en god samarbeidsavtale med Trondheim kommune, slik at rådet får gjennomslagskraft, gjennomføringsevne og kan operere effektivt.

Rådets vedtekter og virksomhetsområder må være godt forankret i alle deler av kultursektoren. Ettersom mange aktører allerede er organisert i arbeidsfellesskap, organisasjoner og fagforeninger vil det være viktig å benytte seg av den koordineringen som allerede gjøres i underenheter som dette, for å finne styrker og unngå overlapp.

Ut fra slike konkrete innspill fra feltet bør kulturrådet velge ut noen få satsingsområder per periode, for å søke å oppnå resultater i disse, snarere enn å snakke om en lang rekke saker uten å utrette noe.

Sitat aktør:

– Rådet må ha både en kort- og langsiktig agenda for å styrke forståelsen for kulturen sin rolle og betydning for utviklingen av byen og regionen.

Trondheim som regionsenter

Flere aktører peker på at mange selskap, organisasjoner og enkeltaktører som skaper innhold, arrangement eller leverer innen kultur i Trondheim, har virksomhetsadresse i nabokommunene, og at et råd må kunne akseptere medlemmer som er en del av kunst- og kulturfeltet i Trondheim og som har adresse i regionen.

4.7 Navn

Vi anbefaler på det sterkeste å finne et mer egnet navn enn «Lokalt Kulturråd».

Navnet «Kulturråd» er sterkt forbundet med Norsk Kulturråd som siden 1965 har vært kulturfeltets kollegiale organ og et statlig forvaltningsorgan. Store deler av kulturfeltet assosierer ordet «kulturråd» med tildeling av støttemidler og forvaltningsoppgaver på vegne av staten.

Vi har merket under forprosjektet at bruken av begrepet «Lokalt Kulturråd» har skapt forvirring hos mange i feltet, og anbefaler et navn som i større grad står fritt fra denne assosiasjonen og som spiller at rådet er eid av feltet selv og ikke driver med fordeling av tilskudd.

Eksempel:

Lokalt råd for kunst- og kulturfeltet i Trondheim
Trondheim kunst- og kulturforbund
Trondheims kollektive kulturforbund
Kunst- og kulturalliansen i Trondheim

4.8 Kostnader oppstart og drift

Idrettsrådet mottar årlig driftsstøtte fra Trondheim Kommune på 1,2 millioner, og vi anser dette beløpet som et minimum for å kunne etablere et lokalt råd for kulturen som skal favne både profesjonelle kunstnere, kulturnæringen og fritidskulturlivet.

Sammenlignet med idretten er kunst- og kulturfeltet massivt større, målt i antall årsverk og økonomisk verdiskapning, og har en langt større kompleksitet som må speiles i rådets organisering og drift.

For å sikre at rådet når sine mål, må det være en god nok grunnfinansiering som sørger for at man er konkurransedyktig på lønn til medarbeidere og honorar til styre og representanter i fagutvalg.

Opprettelsen og drift av et slikt råd vil være økonomisk krevende, og mange aktører i feltet er bekymret for at Trondheim Kommune ikke vil lykkes å finne nok ny finansiering. Dette kan igjen sørge for et komprimert råd uten reell verdi for rådet, at det velges å kun etablere et råd for enten fritidskulturlivet eller det profesjonelle, eller at midler tas fra andre støtteordninger innenfor kommunens kulturbudsjett.

Vi anbefaler Trondheim Kommune å se på muligheten for å bevilge midler fra kulturfondets midler til ekstraordinære kostnader rundt videre utredning og etablering av rådet.

Vi anbefaler også å utrede medlemsavgift som mulig delfinansiering. Denne bør i så fall være differensiert basert på omsetningstall, slik for eksempel Norske Arrangører (tidligere Norske Konsertarrangører) praktiserer for å sikre at også små aktører kan ta del i rådet.

Flere stillinger i administrasjonen kan også være delvis forsknings- eller prosjektbasert, der man søker om andre offentlige (statlige) midler til å gjennomføre spesielle prosjekter/forskning.

Her har kommunens administrasjon og kunst- og kulturfeltet samlet en unik kompetanse til å skaffe prosjektmidler, og vi anbefaler alle parter å ha en proaktiv og ambisiøs tilnærming for å skaffe rådet god finansiering.

5. Referanser og kilder

Aktørbasen, Trondheim kommune:

<https://www.trondheim.kommune.no/aktorbasen/>

Handlings- og økonomiplaner, budsjett og årsrapporter, Trondheim Kommune:

<https://www.trondheim.kommune.no/tema/politikk-og-planer/budsjett-regnskap-og-rapporter/handlings-og-okonomiplan-budsjett/>

Norsk kulturindeks, Telemarkforskning:

<https://kulturindeks.no/>

Kunst i Tall, Norsk Kulturråd:

<https://www.kulturradet.no/vis-publikasjon/-/kunst-i-tall-2020-rapport?draft=true>

Om Norsk Kulturråd sine fagutvalg:

<https://www.kulturradet.no/norsk-kulturfond/vis-artikkel/-/fagutvalg-for-norsk-kulturfond-2020-2021>

Forestillingen er avlyst, Kulturrom:

<https://www.telemarkforskning.no/publikasjoner/forestillingen-er-avlyst/4094/>

Den store Trønderske Musikkundersøkelsen:

<https://trondheimcalling.no/nyheter/den-store-musikkundersokelsen-600-personer-tapte-90-millioner-kroner-i-arbeidsinntekt-p-5-bare-9-m-5-neder>

Notat gjenoppbygging økonomi, Kulturrådet og Norsk Filminstitutt:

<https://www.kulturradet.no/vis-publikasjon/-/okonomien-i-kultursektoren-og-kulturpolitikens-rolle-under-koronapandemien>

Artikler i Adresseavisen:

<https://www.adressa.no/pluss/kultur/2022/02/22/Om-Trondheim-skal-fremst-5-som-en-musikkby-i-Europa-trengs-denne-typen-rom-25195825.ece>

<https://www.adressa.no/pluss/kultur/2022/03/02/%E2%80%93-Vi-kan-ikke-si-at-vi-satser-p-5-Trondheim-som-kulturby-mens-vi-fjerner-alle-tilbud-25204730.ece>

Lokale råd for kulturen i andre byer:

<https://kulturbodo.no/>

<https://askerkulturrad.no/>

<https://www.musikk.no/troms/tromso>

<http://www.drammenkulturrad.no/>

Medlemstall direkte fra ulike organisasjoner.

Tall fra Brønnøysundregistrene basert på relevante næringskoder.

www.bjudapaa.no

wenche@bjudapaa.no
+ 47 476 53 780

thomas@bjudapaa.no
+47 906 71 783

Besøksadresse:
Pir 2, inngang 13A
7010 Trondheim

Postadresse:
Aursundveien 768
7372 Glåmos

NAVN	KUNSTFELT	SEGMENT	ORG FORM
Akks Trondheim	Musikk	Fritidskultur	Forening
Ambolt Audio	Musikk/film	Proff	AS
Arrangementskontoret/Fritidskultlivet	Alle	Fritidskultur	Kommunal enhet
Blueprint Music	Musikk	Proff	AS
Bright	Næring	Proff	AS
Byscenen	Musikk	Proff	AS
Charles Music AS	Musikk	Proff	AS
Cinematket Trondheim	Film	Proff	Stiftelse
Circa Teater	Teater/scenekunst	Proff	AS
Creo Trøndelag	Alle	Proff	Fagforening
Dansit	Dans	Proff	Forening
Denstad Consulting / DB Control	Musikk	Proff	AS
Dokkhuset	Musikk	Proff	AS
Dora 3	Musikk	Proff	AS
Dsign Music	Musikk	Proff	AS
Eventselskapet	Næring	Proff	AS
Feministhuset i Trondheim	Alle	Fritidskultur	Forening
Festningen	Musikk	Proff	AS
Filminvest	Film	Proff	offentlig eid AS
FRI Trøndelag	Alle	Fritidskultur	Forening
Heffy Beluga	Musikk	Proff	ENK
ISAK Kultursenter	Alle	Fritidskultur	Kommunal enhet
ISFIT	Musikk/Dans/Teater	Studentmiljø	Stiftelse
Jazzfest	Film	Proff	Stiftelse
Juba Juba	Musikk	Proff	AS
Korpsforbundet	Musikk	Fritidskultur	Forening
Kosmorama	Film	Proff	offentlig eid AS
Kunsthall Trondheim	Kunst	Proff	AS
Lademoen Kunsterverksteder (LKV)	Kunst	Proff	Stiftelse
Litteraturhuset	Litteratur	Proff	Forening
Lokal Bar	Musikk	Proff	AS
Midtbyen Management	Alle	Proff	Offentlig eid AS
Midtnorsk Filmsenter	Film	Proff	AS
Midtnorsk Jazzsenter	Musikk	Proff	Stiftelse
Museene i Sør-Trøndelag (MIST)	Kunst/Musikk	Institusjon	Offentlig eid AS
Musikkbyen Trondheim	Musikk/næring	Proff	Forening
Norges Korforbund Sør-Trøndelag	Musikk	Fritidskultur	Forening
Norsk Forfattersentrum	Litteratur	Proff	Medlemsorg
Norsk Kulturråd	Alle	Proff	Statlig forvaltningsorgan
Norsk senter for folkemusikk og folkedans	Musikk/Dans	Proff	Stiftelse
Norske Kunsthåndverkere Midt-Norge	Kunsthåndverk	Proff	Fagorganisasjon
Olavsfest	Musikk/Kunst	Proff	Stiftelse
Olavshallen	Musikk	Proff	offentlig eid AS
Polar Artist	Musikk	Proff	AS
Propellen Teater	Teater/scenekunst	Proff	Medlemsorg
Pstereo	Musikk	Proff	AS
Rosendal Teater	Teater	Institusjon	Stiftelse
Rotvoll Kunsterkollektiv	Musikk/visuell/scenekunst	Proff	Samvirke
Samfundet	Musikk/Dans/Teater	Studentmiljø	Forening
Scenesnakk	Musikk	Proff	Medlemsorg
Sjiraffen Kultursenter	Alle	Fritidskultur	Forening
Spætt	Film	Proff	AS
Steatornis	Alle	Fritidskultur	Forening
Tempo	Musikk/næring	Proff	Medlemsorg
Trondheim Calling	Musikk	Proff	Forening
Trondheim Folkebibliotek	Litteratur	Institusjon	Kommunal enhet
Trondheim Kammermusikkfestival	Musikk	Proff	Stiftelse
Trondheim Kino	Film	Proff	AS
Trondheim Konsertkollektiv	Musikk	Proff	AS
Trondheim Kulturnettverk	Alle (minus film)	Fritidskultur	Forening
Trondheim Kunstforening	Kunst	Fritidskultur	Forening
Trondheim Lyd	Næring	Proff	AS
Trondheim Stage	Musikk	Proff	AS
Trondheim Symfoniorkester & Opera (TSO)	Musikk	Institusjon	Stiftelse
Trøndelag Bildende Kunstnere (TBK)	Kunst	Proff	Medlemsorg
Trøndelag Musikkråd	Musikk	Fritidskultur	Forening
Trøndelag Teater	Teater	Institusjon	Offentlig eid AS
Trøndersk Forfatterlag	Litteratur	Proff	Medlemsorg
UKA	Musikk/Teater	Studentmiljø	Del av Samfundet
UKM Trondheim	Alle	Fritidskultur	Kommunal enhet
Øra Studio	Musikk/film	Proff	AS